

Eerste Abortuskliniek van Nederland in Arnhem

Zo nu en dan laait de discussie weer op. Abortus, ja of nee. Het blijft een zeer gevoelige kwestie waar veel mensen een uitgesproken mening over hebben. Voor- en tegenstanders zorgen ervoor dat het debat niet verstomt. Of het nu gaat om de abortusboot die naar Ierland vaart of om de groep christelijke actievoerders die week in week uit demonstreren bij abortusklinieken.

De allereerste abortuskliniek van Nederland opende meer dan dertig jaar geleden de deuren in Arnhem. Destijds was abortus nog een strafbare praktijk. Het blijft een gevoelige kwestie, abortus. De eerste stap tot legalisering werd in Arnhem gezet, meer dan 35 jaar geleden. Deze abortuskliniek opende in 1971 haar deuren en was daarmee de allereerste van Nederland. Abortus was tot dan toe een strafbaar feit en deze kliniek werd dus gedoogd. Men tolereerde het, maar abortus was daarmee niet legaal. Dat zou pas tien jaar later gebeuren. Voor de meeste mensen is abortus inmiddels een verworven recht. Maar voor sommigen blijft het onaanvaardbaar.

Verstoring van de zwangerschap oftewel abortus was in Nederland tot eind jaren zestig een strafbaar feit. Toch werd de ingreep duizenden keren per jaar verricht. Vrouwen namen hun toevlucht tot primitieve en gevaarlijke middelen, zoals zich van een trap te laten vallen, zich te laten behandelen met de breinaald of zeepsput. Illegale aborteurs konden niet medisch werken wat tot sterfte en complicaties leidde. Zowel de arts (wanneer het al een gediplomeerd arts was) als de vrouw die de abortus onderging waren strafbaar.

In sommige uitzonderlijke situaties mocht abortus wel. Tot in de jaren 50 was dat wanneer voor een vrouw de zwangerschap levensbedreigend was. Later kwamen daar psychiatrische gronden bij. En weer later het argument dat het medisch goed uit te voeren moet zijn. Het 'nee tenzij' veranderde in 'ja tenzij'.

Tot aan het midden van de jaren zestig rustte er een taboe op abortus. Er werd niet over gesproken. Maar er zijn 3 factoren waardoor het meer in de openheid komt.

- De Softanon- affaire (een medicijn dat vrouwen gebruikten waardoor zwaar gehandicapte kinderen ter wereld kwamen). Een vrouw uit Amerika ging naar Zweden om daar een abortus te laten plegen. Dit werd breed uitgemeten in de pers

- Er waren artsen die in het buitenland ervaring hadden opgedaan en daarover in Nederland begonnen te schrijven en zich uit te spreken voor abortus

- Voorbehoedsmiddelen (de komst van de pil, artsen schreven die voor maar konden niets doen wanneer er iets mis ging)

Een duidelijk keerpunt is er vanaf 1963. Het doorbreken van het stilzwijgen. Vanaf dat moment zijn er weer wetenschappelijke onderzoeken, en die halen de landelijke kranten, vanaf 1964 besteedt de pers ook veel aandacht aan de discussie over de legalisering van abortus in Groot-Brittannië. In de periode 1963-1967 zijn het de artsen die abortus tot een sociaal probleem verheffen en op de politieke agenda plaatsen. Het is onduidelijk of er een toename was van abortus die aanleiding gaf tot bezorgdheid van artsen, of dat zij meer dan voorheen werden geconfronteerd met abortusverzoeken van de kant van vrouwen. Die werden aangemoedigd door de nieuwe openheid rondom sexualiteit en voortplanting waardoor artsen gedwongen werden zich te bezinnen. In ieder geval is er het besef bij artsen dat vrouwen toch de weg naar de illegale aborteur vinden als zij een zwangerschap niet willen en dat diende natuurlijk zoveel mogelijk voorkomen te worden.